

ՀԱՅԵՐԻ ԹԻԻԸ ԹԻԻՐՔԻԱՅՈՒՄ

«Ռազմիկ» բերթում ոմն Տիգրան-Դէրվիշ «ըստ իր (?) հա-
նած վիճակագրութեան՝ տաճկահայերի թիւը հասցնում է
1,355,644-ի»։ Թէ ինչի վրայ է հիմնում պարոնը այդ վիճա-
կագրութիւնը՝ յայտնի չէ։ Իր յօդուածում նա պաշտպանում է
այն միտքը որ յայտնի Լինչի բերած թուերը աւելի պակաս
են, քան իրականութեան մէջ գոյութիւն ունի և աւելի հաւատ
է ընծայում Վիտալ Քինէի տուած թուերին։ Թէ ինչով—դա էլ
բաւական թեթեւ առարկութիւնով. «զրա պատճառն այն է որ
այս հեղինակը ամբողջ երեք տարի շրջել է Ասիական Թիւր-
քիա, և իր թուահամարով էլ աւելի գերազանցում է Լինչու
գրուածից»։ Թէ ինչ մեծ տարբերութիւն կայ Վիտալ Քինէի
և Լինչի բերած թուերի մէջ այդ պարզ է հետեւեալ օրինակ-
ներից.

		Քինէ	Լինչ
Վանի	վրայէթում	79,998 հոգի	75,644
Բիթլիսի	»	131,390 »	97,184
Էրզրումի	»	134,965 »	106,769

Քինէի վիճակագրութիւնը կազմուել է 1892- -1895 թուա-
կանին, ուրիմն մեծ ջարդերից առաջ։ Հետեւեալ աղիւսակը դա-
ղափար է տալիս թիւը հայերի թուի մասին ըստ Քինէի։

	Լուս.	Կաթ.	Բողոք.	Գումար
Տրապիզոնի վրայէթ	44,100	2,300	800	47,200
Էրզրումի »	120,271	12,022	2,672	134,965
Անգուռայի »	83,063	8,784	2,451	94,298
Արշիպիլի »	38	—	—	38
Սվազի »	187,523	30,433	10,477	228,433
Կուլանի »	9,700	—	—	9,700
Ատանայի »	69,300	11,550	16,600	97,450
Հալէպի »	19,999	18,000	—	37,999
Զօռի մութէսարըֆ	—	400	—	400

Մամուրէթ-իւլ Ազիզի-				
վիլայէթ	61,983	1,675	6,060	69,718
Տիարպէքերի վիլայէթ	57,950	10,170	11,069	79,718
Բիթլիսի »	125,600	3,840	1,950	131,390
Վանի »	79,000	708	590	79,998
Բաղդաստի »	2,200	1,000	100	3,300
Բասսուռնի »	1,500	—	—	1,500
Զմիւռնիայի »	14,103	737	265	15,105
Ալիկ-տը-Բէգհայի				
մութէսարըֆ	1,636	—	52	1,688
Բըուսի վիլայէթ	85,354	3,033	604	88,991
Իզմիտի միւթեսարըֆ	43,308	390	1,937	45,635
Կ. Պօլսի վիլայէթ				
(առիական)	2,617	30	—	2,644

Հնդհանուր գումար 1,169,644

Դրան աւելացրէք մօտ 200 հազար էլ հայ՝ Եւրոպական Թիւրքիայում: Ուրեմն մաքուր Թիւրքիայում հայերի թիւը հազիւ այնքան է որքան Ռուսաստանում: Իսկ 1895 թուականից յետոյ շարդերը, քաղթը, տնտեսական քայքայումից, սովից, հիւանդութիւններից նուազած թուերը: Հայկական հարցի մէջ «յեղափոխական» խակամիտ տակտիկան այն հետեանքը ունեցաւ որ հայութիւնը Թիւրքիայում ըստ իր թուի, ըստ իր տնտեսական նշանակութեան և քաղաքական ազդեցութիւն *quantité négligéable* դառաւ: Օպորտիւնիստ Պանդուսները ի հարկէ դեռ կը հաւատեցնեն որ Սասունն էլ առաջուայ Սասունն է և առանձին ոչինչ չի կատարուել այնտեղ: Թէև ամբողջ գաւառներ են աւայացել հայութիւնից, աւերուել և քարուքանդ եղել, բայց փոխարէնը Սինիօրոսը իր պատմութեան մէջ երկու տող է նուիրել հայ «յեղափոխութեան»! Բայց միթէ այդ «յեղափոխութիւն» էր, թէ հայ անզէն, անպաշտպան ժողովրդին ոտքով գլխով յանձնում զինուած դահիճների ձեռքը:

Եւ դեռ գտնոււմ են «յեղափոխական» գրչակներ, «օրգաններ», որոնք անամօթութիւն ունին շարունակել հին ցնդաւանութիւններով, ոսկեզօծումներով և ազգային բովանդակով պաշաւոր ստերով մոլորեցնել դիւրահաւատ ժողովուրդը, կերակրել նրան միւրաժներով, արեւցնել ազգային հաշիշով, Դաւանդիտակցօրէն կատարուած պրօվակացիա է, բնաջնջման մի ճիւղային անմտութիւն է և ոչ յեղափոխութիւն: Ժամանակ է լրջօրէն և զգաստացած կուռել, քննադատել ամեն մի քայլ, որից տուժո-

ղը ի հարկէ ժընեվում, Բուլղարիայում և Ամերիկայում բազմած պոռոտախօսները և «ղեկավարները», չեն այլ հալ ու մաշեղած ժողովուրդը: Մի կողմ նեոէքզօտական և տարտաբէնական հարայ-հրոցները արուեստական ոգևորութիւնները և տարակարծիքների ահաբեկումը խօսքով և գործով!

«ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ»

Թէ հայի «հանճարը» խակմիտ և ցուցամոլ պոլիտիկոսների քանքերով ի՞նչ զարհուրելի խեղաթիւրումների է կարող ենթարկել ամենամաքուր գաղափարները և ամենաազնիւ սկզբունքները, թէ ինչ սոսկալի բռնութիւն է դառնում նրա «յեղափոխական» կոչուածների ստեղծած ըէժիմը—այդ երևում է այն անթիւ անհամար փաստերից, որ այժմ սկսել են տեղալ ահաբեկումից քիչ-քիչ սթափուող և երկարատեւ պապանձումից լեզունները բացած ժողովուրդից: Որպէս զի պատկերը լիակատար լինի մենք առաջ կը բերենք և միւս թերթերից մի քանի բնորոշ գրուածքներ, որոնք միայն բաւական էին խայտառակութեան սիւնին գամելու ժողովուրդի անունը կորուշահագործուող այդ աղգային բիւրօկրատներին: Բայց դրանք դեռ ևս շարունակում են հայհոյել, սպառնալիքներ կարգալայն մարդկանց գլխին, որոնք «աներես համարձակութիւն» ունին մերկացնել «աղգային կառավարութեան» գործած քստըմների ոճիրների հազարերորդ մասը: Հոգ չէ՝ ճշմարտութիւնը անպարտելի է!

Դաշնակցութիւնը զիտերում

«Նոր Սօսք» № 3 և 4-ում բերուած են բազմաթիւ փաստեր դաշնակցական ըէժիմի մասին հայկական գեղերում, այնքան պերճախօս են փաստերը որ չի կարելի բաւականանալ լոկ քաղուածքներով և զրկել մեր հեռաւոր «հայ-հայրենասէրներին» հաճոյքից տեսնելու ապագայ «ազատ կամ ինքնավար Հայաստանի» կառավարական սիստեմի այն նմուշը, որ պատրաստում են փրկուած հայութեան համար երեւելի դաշնակցական բիւրօկրատները: Վայ հաւատացողներին!

I

Պրոպագանդը եւ կազմակերպչական սիստեմը

Ձիյուած՝ «աղգային միութեանը» և «Հայաստանը ազա-